

Tractatvs De Pensionibvs Ecclesiasticis

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1671

Cap. LXXXII. Vtrum valida sit pensionis constitutio alicui facta ad tempus,
veluti dones illi fuerit prouisum de beneficio. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98356](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98356)

234 Petri Francisc. de Tonduti Sanlegerij

vt probat Gratian. *discept. Forens. c. 547. num. 20.*
 & seq. post Ruyn. *conf. 65. num. 9. lib. 3.* Tiraq. *de*
retract. consang. §. 1. gloss. 9. m. 236. Aret. *conf. 39. n. 2.*
 14 † Et in terminis pensionis dixit Rota *decis. 240. n. 24.*
p. 1. diuersorum, à qua decisione licet fuerit recessum
decis. 454. eadem p. 1. diuers. & omnibus rationibus,
 & distinctionibus superius allatis responsum videat-
 ur, tamen in eadem *decis. 454. n. 10.* negotium redu-
 citur ad illam distinctionem vtrum odium sit ratio-
 nabile an irrationabile; & in illo casu fuit conclu-
 sum, odium esse irrationabile ex eo quod gratia de
 qua ibi agebatur continebat quandam irrationabili-
 tatem: quia per eam concedebatur Cardinali reten-
 tio plurium Ecclesiarum Cathedralium, quod non
 concernit questionem propositam, nec in illa deci-
 sione fuit dictum, quod pensionis reservatio conti-
 neret odium irrationabile, & ita ad dictam *decis. 454.*
 respondit eadem Rota post tractatum Viuiani *de in-*
repatr. decis. 91. num. 19. ad quam etiam *decis. 454.* &
 omnia dubia quæ ex illa resultare possunt, bene re-
 sponderet Lotter. *de re benef. lib. 1. c. 36. n. 47. usque ad*
num. 57.

15 Tertia conclusio. Pensiones sanctæ Romanæ Ec-
 clesiæ Cardinalibus reservatæ, non sunt odiosæ, im-
 mō favorabiles, quia cū probatum fuerit, pensio-
 nes non esse odiosas odio irrationabili, sequitur in
 quacumque dispositione, quæ resistere posset reser-
 uationi pensionis non comprehendi Cardinales qui
 nunquam comprehenduntur, quando tractatur de
 odio non irrationabili, vt per Anchar. & alios in

cap. nemo deinceps, de electione, cum pluribus aliis
quos citat & sequitur Duran. decisione 67. num. 7.
 † Et pensio fauore Cardinalium assignata dicitur
 respicere publicam vtilitatem, nempe pro decenti
 sustentatione Cardinalis qui cū vniuersali Ecce-
 siæ assistat, quod eius fauore conceditur, publicam
 vtilitatem concernit. Rota *dicta decis. 240. num. 12.*
parte 1. diuers.

Quarta Conclusio. pensio à Summo Pontifice
 constituta motu proprio est fauorabilis, & amplam
 facit interpretationem, quia dum Papa aliquid
 concedit motu proprio, fauorabiliter explicandum
 est, vt probat text. in *cap. si pluribus de praben. in 6.*
 Vbi dum Papa loquitur de collatione plurium be-
 neficiorum, si motu proprio concessa fuerit, intel-
 ligitur facta de pinguiori, si verò ad petitionem par-
 tis, de minori facta censetur. Quod post Martam,
 Gabrielem, Monetam, & alios aduertit Barbof. *de*
claus. cap. 79. num. 25. † Quod extendit etiam ad dis-
 pensationem, & privilegium motu proprio conce-
 sum, intelligendo tamen vt procedat quando agitur
 de præiudicio concedentis, non autem quando de
 præiudicio tertij, vt ibi *num. 26. versic. intellige;* & in
 terminis pensionis motu proprio concessæ probat
 Rota *dict. decis. 240. num. 14. part. 1. diuers.* De Pen-
 sione verò in quora fructuum, & cum reservatione
 omnium fructuum loco pensionis, nec non de trans-
 latione pensionum, vtrum contineant odium vel fa-
 uorem suis locis superius explicauimus, quæ hic
 non sunt repetenda.

CAPVT LXXXII.

ARGVMENTVM.

 TRVM valida sit Pensionis constitutio alicui facta ad tempus, veluti donec
 illi de sufficienti beneficio fuerit prouisum? Quid si talis assignatio pensionis
 facta sit intuitu seruitij Episcopo per domesticum sibi præstandi? Promissio iu-
 ramento roborata, quod is cui beneficium confertur, illud alteri sub pensione
 non resignabit, vtrum sit obligatoria, & vtrum hoc fieri possit ad requisitionem Patroni
 lite pendente; si multæ pensionis solutiones seu termini superuenerint, vtrum in petiti-
 one & sententia adiici possint.

SVMMARIVM.

- 1 Temporarias pensiones vtrum Episcopus imponere possit.
- 2 Pensio alicui assignari potest duratura donec prouisus fuerit de beneficio Ecclesiastico.
- 3 Intellige si pensio sit pro seruitio spirituali constituta, vel loco beneficij.
- 4 Episcopus vtrum conuenire possit cum suo domestico de certo salario, donec illi fuerit collatum beneficium.
- 5 Reservatio Pensionis temporaliter facta non valet si in ea conuentiones illicitæ intromiserint.
- 6 Promissio iurata facta collatori de non resignando alteri sub Pensione vtrum de iure subsistat.
- 7 Quomodo intelligi debeat dicta Promissio de non resignando alteri sub pensione.
- 8 Refertur distinctio Garsia inter promissionem factam ante collationem, & factam in ipso collationis actu.
- 9 Resoluitur tamen iuramentum illud non esse licitum nec obligatorium, siue in actu collationis, siue ante intromissionem.

- 10 Quæ sit ratio differentia inter collationem, & præsentationem sub conditione factam.
- 11 Pensiones decursa post notam licentiam peti possunt absque nouo libello.
- 12 Intellige dummodo petitio fiat ante conclusionem causæ.
- 13 Confessio procuratoris dicentis aduersarium teneri restituere pensiones indebitè solutas, vtrum sufficiat ad probandam quasi possessionem exigentem in fauorem pensionarij.
- 14 In summarijsimo pensionis iudicio quo casu prætermittantur obiecta contra testes.

V ERITVR Primò vtrum assignatio
 pensionis alicui facta donec illi de be-
 neficio fuerit prouisum sit valida? Res-
 pondetur Episcopum ex causa, posse
 pensiones seu census imponere super fructibus be-
 neficiorum vacantium, certo tempore duraturas,
 quod probatur ex traditis per Barbof. in *tratt. de*
offic. & potestate Episcop. alleg. 85. numer. 3. part. 3.
 quia per huiusmodi præstationes temporales non
 grauatur

Tract. de Pensionib. Eccles. Cap. LXXXII. 235

grauatur Ecclesia, sed persona: verum in terminis propositæ quæstionis sic determinat Gigg. de pension. quæst. 25. ex traditis per Cardin. in Clem. unica de rebus Ecclesie non alienand. num. 18. in 17.

2. quæst. † ubi dicit quod si constituatur pensio in pecunia vel quantitate, sub pacto quod illam dimittere teneatur accepto beneficio, hoc fieri potest quia non datur nec promittitur beneficium pro illa pensione, nec est contra: sed pensio datur ad tempus donec superueniat beneficium, per cuius ademptionem euanesceat, sicut per ademptionem secundi beneficii incompatibilis primum amittitur, ex cap. de multa, de preben.

3. Quod procedere dicit si seruitium pro quo promittitur pensio sit spirituale, vel si pensio concedatur loco beneficii, sicut fit in casu cap. dilectus 27. de preben. ubi capitulum debet prouidere de redditibus Ecclesie illi cui contra Pontificis prouisionem beneficium contulerat, donec præbendam habeat, aliàs esset illicitum, quia deduceretur in pactum, quod propter beneficium amitteretur pensio, quæ est commodum temporale pro titulo beneficii.

4. Ad quod confert illa quæstio quam tractant DD, utrum licitum sit Episcopo conuenire de certo salario cum suo domestico, donec illi contulerit beneficium, quam tractant DD, allegati apud Barb. in cap. cum esset 12. de Simon. quam resoluit Hostien. in dict. cap. cum esset, versio. quid ergo si ita dicat Episcopus, & versio. sed nunquam est, de Simon. & optimè R.P. Gibalin. de Societate Iesv, in suo tract. de Simonia, quæst. 16. consecratio 15. & seq. sed magis accedens ad quæstionem propositam consecratio 14. ubi concludit quod si Prælati promittit domestico certam pensionem donec ei de beneficio prouiderit, neque illi aliter domesticus seruitium exhiberet, incurreret simoniae periculum, idè dicit tam Prælati quam domestici intentionem esse expendendam, sed ista non tangunt materiam pensionum Ecclesiasticarum circa quas non sunt admittendi textus, quos citat Barbof. dict. allegat. 85. veluti in cap. nisi essent 21. de preben. & in cap. de cetero in fine de transact. & in cap. unico versio. unde credimus, ut Ecclesie beneficium sine diminutione conferat. In materia itaque Pensionum concludendum est posse quidem referuari Pensionem alicui, donec beneficium sufficiens consequatur, quo adepto cesser pensio, vt concludit Rebuff. in tract. de pacif. possess. sed in hoc attendendam esse intentionem partium, nempe Episcopi reseruantis & pensionarij, vt dicit P. Gibalin. Idèd hoc casu consulti videri, vt adhibeatur Pontificia auctoritas, ad quam videtur se quodammodo remittere. Rebuff. in dict. tract. de pacif. possess. num. apud me 130. in fine sextæ conclusionis.

5. Quamuis ad hoc sufficere Legati vel Episcopi solius auctoritatem dicat Garf. de benef. part. 8. cap. 2. num. 21. quia assignatio huiusmodi pensionis non est condicionalis, sed ad tempus; Gamba de effc. leg. num. 175. Vbi tamen bene addit, quod ista quæstio procedit, supponendo quod aliàs pensio licitè constituitur, nam si ita inter partes facta fuisset renunciatio sub illa conditione, non valeret, quia hæc esset permutatio rei spiritualis cum temporali, vt ibi per eum; & quia renunciatio debet esse libera, quæ talis non esset si sub onere facta fuisset.

6. Queritur Secundò, utrum Episcopus possit in collatione beneficii exigere promissionem iuramentam ab eo cui beneficium confert, de non resignando illud beneficium alteri cum reservatione pensionis, & Nauarrus quem allegat Garf. loco mox citando,

consuit talem conuentionem esse illicitam, nempe in consil. 11. ut Eccl. benef. duplici ratione. Prima quia Ecclesiastica beneficia cum diminutione conferrentur contra iuris dispositionem, si collatio fieret sub illa conuentione, quia auferretur à collatario libera facultas suum beneficium resignandi. Secunda quia collatio beneficii debet esse libera, sine modo aut conditione aut pacto, quod ex natura rei non prouenit, Felin. & alij in cap. ad audiens. de re. cript. & sic non potest fieri cum illa conditione quod is cui beneficium confertur, resignare non possit sub pensione, vel in fauorem coram Summo Pontifice, vt tradit Paris. de confident. quæst. 52. num. 10. quia iuramentum non debet esse impedimentum maioris boni, ex Felin. in cap. si verò, & in cap. si debitor, num. 9. de iureiur. & quod huiusmodi iuramentum non sit obligatorium probat Sanch. in precept. decal. lib. 3. cap. 17. num. 11. † Quia illud adhibitum tantum censetur ne recipiens beneficium statim eo se abdicet, & apud Pontificem in fauorem alterius reseruata sibi pensione resignet. Ita refert tenere Azor. in instit. moralib. lib. 11. cap. 5. quæst. vi. in fin. dicens rarò hoc iuramentum exigi, sed tantum quod is cui beneficium confertur, iurat se habere animum Ecclesie collatæ inseruiendi, & debita officia exercendi.

Verum Garf. in tract. de benef. part. 8. cap. 2. negotio in utramque partem examinato concludit cum sequenti distinctione, videlicet quod aut conferens beneficium apponit prædictum onus aut conditionem non resignandi sub pensione in ipso collationis actu, & hoc dicit esse simoniacum, can. quam pio 1. quæst. 2. cap. final. de pact. cap. tua nos de Simon. aut verè iuramentum illud exigitur ante collationem, & ante ius quæsitum, & hoc casu dicit esse licitum, & obligatorium, quia hoc casu collatio fit libere, & sine villo pacto vel conditione.

Sed tamen non obstante hac distinctione verius videtur quod siue ante, siue post collationem huiusmodi iuramentum exigatur, non modò non sit obligatorium, sed etiam illicitum, ita vt ab eo sit omnino abstinendum, iuxta Nauarrus sententiam, in qua omnes dicit consentire. Flamin. Paris. de confident. dict. quæst. 52. & sequitur Vgolin. de Simon. tabul. 1. cap. 8. §. 3. num. 2. Quamobrem cum pactum de quo agitur non insit ex natura rei, siue ante collationem siue in ipsa collatione apponatur, est iudicandum illicitum; provt concludit Ferd. à Castr. disp. 5. de Simon. punct. 3. num. 6. R.P. Iosephus Gibalinus de Simon. quæst. 16. consecratio 9. num. 15.

Neque præmissis obstant ea quæ diximus superius cap. 25. num. 33. posse patronum sibi præcauere ne præsentatus beneficium sub reservatione pensionis ipso renuente resignet; quia magna est differentia inter collationem beneficii & præsentationem; collatio siquidem sub conditione fieri nequit, præsentatio verò condicionalis fieri potest, dummodo conditio tempore dato ad præsentandum verificetur, & approbetur per eum ad quem collatio seu institutio pertinet, & sic non poterit stante dicta conditione præsentatus consentire pensioni: quia ante præsentati institutionem, conditio verificabitur, quod etiam repetere poterit Patronus in quocumque casu vacationis postea adueniente; & hæc probantur ex traditis per Garf. dict. cap. 2. part. 2. num. 3. post Lambertin. per nos loc. cit. allegatum, reprobatam contraria Rochi de Curte sententia, quam etiam reprobat Garf. dicto num. 3.

Queritur Tertiò, utrum lite mota pro consecratione pensionum decursarum, si lis in longum protrahatur,

236 Petri Francisc. de Tonduti Sanlegerij, & c.

trahatur, & interim nouæ pensiones adueniant, pensionarius nouas pensiones suæ petitioni addere possit? Concludendum est etiam pensiones post litis contestationem decursas absque nouo libello, aut noua contestatione peti posse; quia quando ius lite pendente superuenit ex causa de præterito, si sit accessorium ad primum, quales sunt pensiones post litis contestationem maturatæ, veniunt in eodem iudicio, l. si rem, §. final. ff. de pign. actione, l. si mandauero, ff. mandat. Bart. in l. si Titius, ff. de verb. oblig. & in l. non potest, num. 2. ff. de iud. & ibi Bald. num. 3. & ibid. Odofred. in nostris terminis dicit quod si quis sortem petierit, & lite pendente nouæ debeantur vsuræ, possunt in eadem sententia absque noua petitione adiudicari, & ita decidit Capella Tholos.
¹² *decis. 30. Gizzarel. decis. Neapol. 68. num. 9. †* Quod intelligit Fontanell. *decis. 127. num. 4.* dummodo reditus illi decursi petantur ante conclusionem causæ, quia per eam finitum est iudicium, ex Gratian. *discept. forens. cap. 546. num. 47.* Sed utrum lata sententia super pensionibus decursis post litem motam peti possint decursæ ante litem, vide *decis. 88.* ubi etiam deciditur utrum qui non est in mala fide teneatur ad pensiones decursas.
¹³ Quarto queritur utrum quasi possessio exigendi pensionem sufficienter probata dicatur ex eo quod procurator dixit, quod intendebat repetere pensiones indebitè solutas per suum principalem, ex eo quod titulus aduersarij fuerit resolutus per ingressum Religionis, & pensio extincta? In hac questione Rota iudicauit quasi possessionem censi probatam ex tali confessione, & dandum esse mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi pensionem, quia licet confessio procuratoris non producat probationem considerabilem, cum possit

quandocumque reuocari etiam non docto de errore, Rota *decis. 2. de confess. in nouis, Veral. decis. 139. n. 3. part. 2.* tamen in summariissimo iudicio (in quo sufficiunt leniores, imò semiplenæ probationes. Alex. *conf. 103. num. 1. lib. 7.*) si adsint aliqua adminicula talem confessionem coadiuvantia, concedenda est manutentio, iuxta decisionem Sacraei in *Pampilonensi beneficij 16. Ianuarij 1613.* apud Marches. *lib. 1. fol. 545.* & sic in terminis propositæ quæstionis fuit decilum in recentioribus *decis. 512.* ad quod bene faciunt tradita per Postium in *tract. de manutent. obseruat. 19. num. 57. & seq.* Nec obstat quod illa verba sint exceptiua, & præsuppositiua quæ non inferunt confessionem nisi quatenus probetur aliquid solutum fuisse absque errore, quia verba confessionis prædictæ sunt omnino dispositiua; & qualitas quod solutio facta fuerit per errorem, diuidi, & separari potest ab ipsa confessione. Crauet. *conf. 150. num. 4. & 5. Rota dicta decis. 512. num. 4.*
¹⁴ Quinto queritur cum obiectus contra testes non dentur in summariissimo possessorio exigendi pensionem, Gregor. *decis. 449. num. 10. & 11.* utrum admittantur obiectus, quando possessio exigendi probatur per vnicum testem qui alioquin sufficeret. Gregor. *decis. 438. num. 2. & 160. num. 3.* in quibus locis dicitur sufficere vnum testem etiam minus idoneum, utrum inquam dari possint obiectus quando quasi possessio exigendi pensionem fuit tantum probata per vnicum testem; ad hanc quæstionem Rota respondit affirmatiuè in *Boianensi pension. 27. Octob. 1600. coram Penia,* apud Marches. *tom. 1. de commiss. fol. 618. num. 5.* quia cum hoc casu probatio sit priuilegiata, oportet, vt contra illam nihil releuans opponatur, ad hoc vt fidem faciat.

Et ex his finem impono huic labori, ad laudem & gloriam Dei omnipotentis, & Gloriosissimæ Virginis Mariæ, sub correctione sanctæ Matris Ecclesiæ.

OMISSIONES